

Atkritumu apsaimniekošanas likuma norma neatbilst Satversmei

2012. gada 6. decembrī Satversmes tiesa ir pieņēmusi spriedumu lietā Nr. 2012-01-01 „Par Atkritumu apsaimniekošanas likuma pārejas noteikumu 12. punkta, ciktāl tas attiecas uz līgumiem, kas noslēgti, nepiemērojot normatīvos aktus par publisko iepirkumu vai neatbilstoši normatīvajiem aktiem par publisko iepirkumu, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam”.

Atsevišķu atkritumu apsaimniekotāju tiesiskās palāvības aizsardzība neierobežotā laikā nav samērīga ar aizskārumu, kas tiek radīts sabiedrības interesēm, ja tiek izkropļota konkurence un liegta iespēja saņemt kvalitatīvāku pakalpojumu par atbilstošāku maksu

Apstrīdētā norma

Atkritumu apsaimniekošanas likuma pārejas noteikumu 12. punkts: „Līdz 2005. gada 26. jūlijam pašvaldības un sadzīves atkritumu apsaimniekotāja noslēgtais līgums par sadzīves atkritumu savākšanu, pārvadāšanu, pārkraušanu un uzglabāšanu izbeidzas līgumā noteiktajā termiņā. Ja pašvaldība un sadzīves atkritumu apsaimniekotājs pēc 2005. gada 26. jūlija ir noslēguši vai pagarinājuši līgumu par sadzīves atkritumu savākšanu, pārvadāšanu, pārkraušanu un uzglabāšanu, nepiemērojot normatīvos aktus par publisko iepirkumu vai neatbilstoši normatīvajiem aktiem par publisko iepirkumu, minētais līgums izbeidzams ne vēlāk kā līdz 2013. gada 1. jūlijam.”

Augstākā juridiska spēka norma

Satversmes 1. pants: „Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika.”

Lietas fakti

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta tiesvedībā atrodas lieta, kuras ietvaros SIA „Lobbel” ir lūgusi atzīt par prettiesisku Rīgas domes un Rīgas domes Vides departamenta rīcību, atsakot pieteicējai piedalīties sadzīves atkritumu apsaimniekošanā Rīgā, un uzlikt par pienākumu organizēt iepirkuma procedūru. Administratīvā apgabaltiesa pieteicējas prasību noraidīja, pamatojoties uz Atkritumu apsaimniekošanas likuma normām, kas atbrīvo pašvaldību no pienākuma izsludināt

iepirkuma procedūru un slēgt jaunus līgumus, kamēr ir spēkā līdz 2005. gada 26. jūlijam noslēgtie līgumi par atkritumu apsaimniekošanu, tostarp arī tie, kas noslēgti, nepiemērojot normatīvos aktus par publisko iepirkumu vai neatbilstoši normatīvajiem aktiem par publisko iepirkumu.

Pieteikuma iesniedzējs – Augstākās tiesas Senāts – uzskata, ka apstrīdētā norma ir pretrunā tiesiskas valsts principam, jo saskaņā ar to tiekot respektētas nelikumīgā ceļā noslēgtu līgumu radītās tiesiskās sekas un šādā veidā radusies tiesiskā paļāvība.

Tiesas secinājumi un lēmums

Par prasījuma apjomu

Tiesa, ņemot vērā pieteikumā ietvertā faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu, vērtēja Atkritumu apsaimniekošanas likuma pārejas noteikumu 12. punkta pirmo teikumu, ciktāl tas attiecas uz līgumiem, kas noslēgti, nepiemērojot vai neatbilstoši piemērojot normatīvos aktus par publisko iepirkumu. [9]

Par apstrīdētās normas saturu

Satversmes tiesa atzina: no apstrīdētās normas izriet, ka tie atkritumu apsaimniekošanas līgumi, kas noslēgti līdz 2005. gada 26. jūlijam, paliek spēkā līdz to termiņa beigām. [11]

Tādējādi likumdevējs ir aizsargājis atsevišķu personu tiesisko paļāvību, nosakot, ka agrāk noslēgtie atkritumu apsaimniekošanas līgumi paliks spēkā, kaut arī to noslēgšanai nav piemērota iepirkuma procedūra. [11]

Par pienākumu piemērot iepirkuma procedūru

Satversmes tiesa secināja, ka prasība piemērot publiskos iepirkumus regulējošus normatīvos aktus, slēdzot atkritumu apsaimniekošanas līgumus, bija jāievēro jau kopš 2002. gada 1. janvāra. Turklāt, šādi līgumi nevarētu būt noslēgti uz laiku, kas pārsniedz likumā noteikto ierobežojumu. [13]

Prasība piemērot iepirkuma procedūru ir vērsta uz konkurences veicināšanu, valsts un pašvaldību līdzekļu efektīvu izmantošanu, iedzīvotājiem sedzamās pakalpojumu maksas samazināšanos un galarezultātā nodrošina visas sabiedrības labklājību. [15]

Par tiesiskās palāvības aizsardzību

Likumdevējs, pieņemot apstrīdēto normu, aizsargāja personu palāvību uz to, ka tiks saglabātas konkrētās tiesības, kas izriet no noslēgtajiem līgumiem pirms Atkritumu apsaimniekošanas likuma pieņemšanas. Tādējādi likumdevējs ir paredzējis aizsardzību tām personām, kuru līgumi bija noslēgti, nepiemērojot iepirkuma procedūru. Turklāt minētā aizsardzība tika noteikta uz visu šādu līgumu darbības laiku. [14]

Satversmes tiesa atgādināja, ka tiesiskās palāvības aizsardzība nevar būt absolūta. Ieviešot jaunu regulējumu, ir jāatrod saprātīgs līdzsvars starp atsevišķu personu tiesisko palāvību un sabiedrības interesēm. [15] Saudzējoša pāreja uz jauno regulējumu var izpausties kā saprātīga termiņa noteikšana. [16]

Tiesa vērtēja, vai likumdevējs, aizsargājot atkritumu apsaimniekotāju tiesisko palāvību, ir noteicis saprātīgu termiņu pārejai uz jauno tiesisko regulējumu un ievērojis līdzsvaru starp personu tiesiskās palāvības aizsardzību un visas sabiedrības interešu nodrošināšanu. [16]

Apstrīdētā norma rada tādu situāciju, ka atkritumu apsaimniekošanas līgumi, kas noslēgti, nepiemērojot iepirkuma procedūru, var palikt spēkā ilgu laiku. Piemēram, Rīgā ir noslēgti atkritumu apsaimniekošanas līgumi līdz 2020. gadam, Liepājā – līdz 2020. gadam, Jelgavā – līdz pat 2029. gadam. Šo līgumu spēkā esamības laikā nav iespējams nodrošināt tirgus dalībnieku brīvu konkurenci un pašvaldības līdzekļu efektīvu izmantošanu. [17]

Tādējādi likumdevēja izvēle neierobežoti aizsargāt līgumus, kas noslēgti līdz 2005. gada 26. jūlijam, neievērojot prasību par publiskā iepirkuma procedūru, rada nepamatotas priekšrocības atsevišķu personu grupai un būtiski aizskar sabiedrības intereses. Tādā veidā tiek izkropļota konkurence un liegta iespēja saņemt kvalitatīvāku pakalpojumu par atbilstošāku maksu. [17]

Satversmes tiesa norādīja, ka atsevišķu personu tiesiskās palāvības aizsardzība neierobežotā laikā nav samērīga ar aizskārumu, kas tiek radīts sabiedrības interesēm, tādēļ šajā gadījumā sabiedrībai nozīmīgu interešu aizsardzībai dodama prioritāte salīdzinājumā ar tiesiskās palāvības principu. [17]

Satversmes tiesa atzina Atkritumu apsaimniekošanas likuma pārejas noteikumu 12. punkta pirmo teikumu, ciktāl tas attiecas uz līgumiem, kas noslēgti, nepiemērojot vai neatbilstoši piemērojot normatīvos aktus par publisko iepirkumu, par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam.

Par brīdi, kad apstrīdētā norma zaudē spēku

Satversmes tiesa atzina, ka apstrīdētās normas atzīšana par spēkā neesošu no sprieduma pieņemšanas dienas var radīt būtiskas sekas atkritumu apsaimniekošanas jomā, proti, šādā gadījumā tiktu radīta nenoteiktība jomā, kas ir īpaši svarīga sabiedrības labklājības nodrošināšanai. Likumdevējs jau ir noteicis pārejas periodu, kurā spēku zaudē citi atkritumu apsaimniekošanas līgumi, kas noslēgti vai pagarināti, nepiemērojot vai neatbilstoši piemērojot normatīvos aktus par publisko iepirkumu. Tāpēc būtu pamatoti attiecināt vienu pārejas periodu uz visiem atkritumu apsaimniekošanas līgumiem, kas noslēgti, nepiemērojot vai neatbilstoši piemērojot normatīvos aktus par publisko iepirkumu.

Tādējādi Satversmes tiesa noteica, ka Atkritumu apsaimniekošanas likuma pārejas noteikumu 12. punkta pirmais teikums, ciktāl tas attiecas uz līgumiem, kas noslēgti, nepiemērojot vai neatbilstoši piemērojot normatīvos aktus par publisko iepirkumu zaudē spēku no 2013. gada 1. jūlija.

Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams, tas stājas spēkā tā publicēšanas dienā. Sprieduma teksts ir pieejams arī Satversmes tiesas mājas lapā.

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt Satversmes tiesā izskatāmās lietas faktisko apstākļu izpratni. Tā nav uzskatāma par sprieduma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājas lapā: www.satv.tiesa.gov.lv.

Līna Kovalevska

Satversmes tiesas priekšsēdētāja palīdze

Lina.Kovalevska@satv.tiesa.gov.lv

67830748, 29813216